

Datum
2025-09-03

Diarienummer
BTN-2025/159

Handläggare
Maria Gren
Maria.Gren@huddinge.se

Mottagare
Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Betänkande En översyn av kontrollorganisation och finansieringen av kontroll i livsmedelskedjan för att förenkla för företag (SOU 2025:64) – Huddinge kommuns yttrande över remiss från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Ert diarienummer: LI2025/01164

Sammanfattning

Huddinge kommun motsätter sig utredningens förslag att förstärka livsmedelskontrollen.

Huddinge kommun ser flera risker och brister med förslaget att förstärka livsmedelskontrollen och vill särskilt lyfta följande:

- Stor risk för bristande kompetensförsörjning.
- Stor risk för att oseriösa aktörer utnyttjar osäkerheter i övergången och att livsmedelsfusket därmed ökar.
- Risk för att livsmedelskontrollen blir dyrare för företagen.
- Kommunerna förlorar ett viktigt verktyg för att arbeta för ett gott lokalt företagsklimat.
- Ett förstärkande kommer att bli dyrt för skattebetalarna.
- Den tidplan som redovisas i utredningen är alldeles för snäv.
- Likvärdighet skapas inte genom att förstärka livsmedelskontrollen.

De problem som finns idag är främst kopplade till hur staten har organiserat stöd, samordning och revision, inte till att kommunerna har kontrollansvar.

Det finns olikheter och sårbarheter som behöver lösas. Att förstärka all livsmedelskontroll är dock varken den bästa eller den snabbaste lösningen. Huddinge kommun ser större nytta i att förstärka det som redan fungerar, att göra samverkan bindande där den behövs, och att ge staten ett tydligt ansvar över samordning, vägledning och revision, samt ansvaret över de delar av komplexa, större ärenden som behövs för att säkerställa likvärdig uppföljning.

Svagheter som ska åtgärdas (kapitel 8)

Huddinge kommun är tveksam till om staten kan lyckas med att utan glapp bygga en helt ny kontrollorganisation, med tanke på de brister i det statliga revisionssystemet som redovisas i utredningen, såsom att verksamheten har legat nere sedan 2022 och att ansvarsfördelningen mellan statliga aktörer har gett en ojämn uppföljning.

Myndighetsroller och gränser mellan Livsmedelsverket och Jordbruksverket (kapitel 19)

Förslaget att fördela kontrollansvaret mellan Livsmedelsverket och Jordbruksverket, där Livsmedelsverket ska kontrollera livsmedel och Jordbruksverket ska kontrollera foder och animaliska biprodukter, riskerar att skapa en ny, oönskad gräns mellan kontrollområden som har starka beröringspunkter. För att undvika dubbelarbete behöver den statliga styrkedjan samordnas tydligt. Ledning, vägledning, tolkningar och revision måste hänga ihop och vara tillgängligt i samma kanal för kontrollmyndigheterna och företagen.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser (kapitel 25)

Tidplanen är för snäv. Under övergången riskerar kontrollen att försvagas. För att undvika detta krävs färdiga lokaler, ledning, personal, utbildning, fungerande IT-system och ett komplett anläggningsregister som kan kommunicera med de system som används idag. I utredningen beskrivs att de lagliga aspekterna i fråga om dataöverföring och personuppgiftsbehandlingar behöver vara hanterade för att kunna föra över pågående ärenden från kommunerna till de statliga myndigheterna. Om allt detta ska ske samtidigt och snabbt riskerar effektiviteten och kontrollen försämrast.

Risken är påtaglig att oseriösa aktörer tar tillfället i akt och utnyttjar den osäkerhet i gränssnitt och rutiner som kan uppstå under övergångsperioden. Det kan leda till mer fusk och i värsta fall osäkra livsmedel. För att motverka detta bör en

Datum
2025-09-03

Diarienummer
BTN-2025/159

motåtgärd vara att från dag ett införa ett nationellt och uppdaterat register över registrerade anläggningar som är gemensamt för alla kontrollmyndigheter. Då blir uppföljning och spårbarhet likvärdig i hela landet.

Att snabbt bygga upp en ny statlig närvaro på många orter, förhandla lokaler, upphandla utrustning, rekrytera chefer och inspektörer och samtidigt införa nya arbetssätt kräver att flera kritiska delar fungerar samtidigt. Under den tiden går det inte att räkna med full leverans av kontroll.

Att införa en IT-lösning som ska upphandlas, utvecklas, testas varefter information ska migreras och system tas i drift är vanligen tidskrävande. I detta fall ska även historik och pågående ärenden föras över från många olika system, vilket involverar många olika parter. Det är än mer tidskrävande. Det är av stor vikt att registret är stabilt, annars riskerar övergången bli ryckig och leda till bristande spårbarhet och ökad administration för alla inblandade.

I utredningen anges tydliga datum, men de har satts i fel ordning. En mer rimlig ordning vore att först ha ett färdigt register och fungerande IT-stöd, sedan ha lokaler och rekryterad personal och sist formellt överföra kontrollansvaret. Annars uppstår ett otydligt mellanläge där tid ödslas på att reda ut vem som gör vad i stället för att genomföra livsmedelskontroller.

Tidsramen för att införa en helt ny statlig kontrollorganisation har underskattats i utredningen. De alternativa förändringar som presenteras i utredningen beräknas ha en längre startsträcka än föreslagen förändring, trots att de alternativa förändringarna handlar om att slå ihop befintliga kontrollmyndigheter, där lokaler, personal och IT-system redan är på plats. Att införa en helt ny statlig kontrollorganisation där detta inte är på plats än borde ta längre tid.

Konsekvenser och ekonomi (kapitel 26)

Den ekonomiska redovisningen i utredningen är för svag för en reform av denna omfattning. Det saknas dessutom antaganden om overheadkostnader samt kostnader för lokaler, IT, resor och de första årens produktionsbortfall. De tänkta vinsterna kommer sannolikt att ätas upp av ökad administration och längre beslutsvägar när organisationen byggs upp.

Mycket talar för att förändringen kommer att bli dyr för företagen. Statliga timkostnader brukar generellt vara högre än kommunala timkostnader. Längre

resor ska finansieras samtidigt som möjligheten att samordna livsmedelskontrollen med andra kommunala tillsynsområden försvinner.

Utredningens förslag innebär höga initiala kostnader eftersom parallella spår ska hållas i gång under flera år, då kommunerna förväntas fortsätta bedriva livsmedelskontroll samtidigt som en ny statlig organisation inrättas ända tills övergången är klar. Det ger högre kostnader innan eventuella skalfördelar kan uppstå.

Ett gott lokalt företagsklimat

Livsmedelsinspektörens personliga kontakt med företagen är ett mycket viktigt verktyg för kommunernas arbete för ett gott företagsklimat. Det goda företagsklimatet skapas genom att inspektören känner verksamheten och dess lokala förutsättningar, kan bygga en långsiktig relation, och snabbt kan ge stöd vid behov. Det finns ett stort värde i närhet, förankring och förtroende i myndighetsutövningen. Att ytterligare splittra tillsynsansvaret kommer utöka antalet kontakter och besök som företagen måste ha.

Hur Huddinge kommun arbetar och vad det betyder i praktiken

I Huddinge kommun arbetar inspektörer inom olika områden nära varandra. Årligen väljs något av områdena ut, till exempel miljöskydd enligt miljöbalken eller serveringstillstånd enligt alkohollagen, för en gemensam insats där alla inspektörer deltar. Det gör att insatserna blir effektiva och att inspektörerna lär sig mer om varandras uppdrag, samtidigt som det ger verksamhetsutövare en helhetsbild och en möjlighet att ställa frågor. Detta samarbete går förlorat om livsmedelskontrollen förstatligas.

Den lokala närheten gör att Huddinge kommun snabbt kan hantera klagomål, planera in rätt besök och ge klara besked utan dröjsmål. Det är extra viktigt när maten i skola och omsorg ska säkras. Små brister måste rättas omgående. Denna närhet är svår att ersätta om kontrollen flyttar från kommunerna.

Hur likvärdighet skapas – lärdom från införande av riskklassmodell

Syftet med att införa riskklassmodellen var att mer enhetligt kunna bedöma behovet av kontroll, vilket var rätt tänkt. Modellen blev dock tekniskt tung och krävde omfattande omklassning och utbildning. För kommunerna innebar det

ökade kostnader och ökad administration och för företagen innebär det ett ökat administrativt tryck.

Huddinge kommuns lärdom från införandet av riskklassmodellen är att likvärdighet skapas genom tydliga tolkningar, gemensam utbildning och jämn uppföljning över tid. Det kan säkerställas utan att upphäva dagens struktur. Staten bör därför lägga kraften på ett sammanhållet vägledningsprogram och en snabb frågefunktion, inte på att bygga en helt ny kontrollorganisation.

Livsmedelsverket bör varje gång det kommer nya förordningar och lagändringar låta en arbetsgrupp snabbt ange hur reglerna ska tolkas och följas i praktiken. En sådan löpande, samlad tolkning motverkar olikheter mellan kommuner. Detta har ibland brustit. Huddinge kommun vill samtidigt ge beröm för de e-utbildningar som har öppnats och som även är gratis för företagare. Detta behöver bibehållas, för när företagare och inspektörer går samma kurser ökar chansen att tolkningar blir lika.

Stor risk för försämrad kompetensförsörjning

Huddinge kommun ser risken för försämrad kompetensförsörjning som en av de största, eller den största risken med förslaget. Enligt utredningen krävs planering och rekrytering för att undvika att upparbetad kompetens går förlorad. Det redovisas kort att personal kan följa med till den nya organisationen, men framgår inte hur, om alla inspektörer till exempel ska flyttas över automatiskt eller måste söka om sina tjänster. Det skulle innebära en väldig osäkerhet om inspektörer måste söka om sina tjänster. Risken är stor att erfarna inspektörer väljer att inte följa med in i den nya organisationen. Detsamma gäller om tjänsternas innehåll förändras. Idag arbetar många erfarna kommunala inspektörer med kök, märkning, spårbarhet och lokala rutiner. Det är stor skillnad mot att exempelvis bevaka stora slakterier eller exportanläggningar. Denna oklarhet i hur tjänsterna kommer att se ut bidrar också till osäkerhet. Det handlar inte bara om lön utan även om trygghet, placering och arbetssätt. Osäkerheten gör att erfarna, kompetenta personer kan välja att söka sig någon annanstans. Då går inte bara personalresurser förlorade, utan även år av erfarenhet och lokalkännedom.

Kompetens tar lång tid att bygga upp, men kan försvinna snabbt. En oerfaren, ny inspektörs kompetens skiljer sig från den hos en erfaren inspektör som har arbetat i tio år med skolkökens eller äldreomsorgens rutiner. Förlorad kompetens är inte

lätt att ersätta med utbildning. En huvudfråga i genomförandet måste vara vad som ska göras för att undvika kompetensflykt, såsom att ha tydliga erbjudanden om anställning, villkor, placering och arbetsmetodik innan överföringen tillkännages. Annars kommer kontrollen försvagas under flera år framöver, samtidigt som företagare och konsumenter får vänta länge på besked och uppföljning.

Risk för högre kostnader och avgifter

Huddinge kommun är positiv till enklare villkor för små företag, men avgiftsmodeller måste upplevas som rimliga. På pappret kan efterhandsdebitering verka rättvist, men för verksamheter som inte kontrolleras speciellt ofta kan det upplevas dyrt när fakturan väl kommer, vilket leder till fler frågor och överklaganden.

Statligt huvudmannaskap leder inte automatiskt till lika avgifter över hela landet. Idag finns en avgiftsvariation både mellan kommuner och inom staten. Enligt utredningen varierade år 2024 kommunernas timtaxor för planerad kontroll mellan 950 kronor och 1 797 kronor. Huddinge kommuns timtaxa ligger i den över delen av intervallet, på 1 760 kronor. Variation i timtaxor finns enligt utredningen även mellan olika statliga kontrollaktörer. Livsmedelsverket har redan idag betydligt högre timavgifter än kommunerna. Till exempel ligger deras timtaxa på 1 990 kronor för oplanerad kontroll och på 2 160 kronor för planerad kontroll, vilket överstiger den högsta kommunala nivån. Ett statligt huvudmannaskap innebär inte att det blir enhetliga avgifter över hela landet. För detta krävs ett tydligt beslut om enhetlig taxa och en tydlig modell för hur restider och övriga kostnader ska hanteras.

Ett förstatligande av livsmedelskontrollen ökar risken för högre timkostnader, längre resor som behöver finansieras och minskad samordning med övrig kommunal tillsyn. Sammantaget blir det varken enklare eller billigare för företagen, snarare tvärtom.

Huddinge kommuns två reformförslag

Huddinge kommuns reformförslag, alternativ ett

Huddinge kommun föreslår en reform som kan börja omedelbart, utan att skapa ett svagt mellanläge i flera år. Förslaget innebär att kommunerna behåller

kontrollen, men att varje kommunal kontrollmyndighet ska ha minst tre årsarbetskrafter av livsmedelsinspektörer. Kommuner som är för små för att ha minst tre årsarbetskrafter av livsmedelsinspektörer får gå ihop med andra kommuner för att bilda en gemensam nämnd, eller köpa in kontrolltjänster från en större kommun, för att tillsammans nå tre heltidstjänster och därmed ha beredskap året om.

På statlig nivå bör en enda aktör få ett tydligt uppdrag om att ge vägledning, göra regelbundna revisioner och ha en snabbinsatsgrupp som snabbt kan gå in i svåra ärenden på kommuners begäran. Revisionen och kontrollen av primärproducenter flyttas från länsstyrelserna till en central, statlig aktör tidigare än 2028, för att direkt säkerställa likvärdig uppföljning.

Obligatorisk samverkan betyder att kommuner som inte uppfyller bemanningskravet inom en viss tid ska gå ihop i en gemensam nämnd eller ett kommunalförbund, eller köpa kontrolltjänster från en större kommun.

Huddinge kommuns reformförslag, alternativ två

Huddinge kommun ser en annan alternativ lösning som kan genomföras utan att riva upp hela den kommunala strukturen. Reformen innebär att den kommunala kontrollen bibehålls men förstärks genom obligatorisk samverkan och en tydlig miniminivå för bemanning, precis som i alternativ ett. I alternativ två är förslaget att skapa en samlad nationell myndighet för livsmedelskedjan, genom att slå ihop Jordbruksverket, Livsmedelsverket och Statens veterinärmedicinska anstalt. Revision och kontroll av primärproducenter flyttas från länsstyrelserna till denna nya myndighet. Det skulle samla statlig kompetens och minska centrala gränsdragningsproblem, samtidigt som kommunerna fortsätter att arbeta nära livsmedelsaktörerna. Det bör därtill skapas enkla rutiner för att vid behov föra över kontrollobjekt från en kommun till den nya statliga myndigheten.

Huddinge kommun anser att staten bör få ett starkare operativt stödmandat. En central snabbinsatsgrupp ska snabbt kunna gå in och ta över komplexa ärenden eller leda större utredningar om fusk. Kommunen ska kunna begära att staten övertar tekniskt svåra ärenden eller ärenden som kommunen inte har kapacitet att hantera.

Huddinge kommun föreslår en blandmodell för finansiering. Den risk- och avgiftsbaserade finansieringen utgör grunden för verksamheten, men staten bör delfinansiera vissa strategiska områden såsom beredskap, primärproduktion och viss rådgivning. Dessutom bör det införas riktade lättnader för små producenter, utan att det urholkar kommunernas kontrollresurser.

Välfärdsbrottslighet och samverkan mot arbetslivskriminalitet

Det behöver förtydligas hur arbetet mot välfärdsbrottslighet ska ske. Kommunernas livsmedelsinspektörer medverkar idag i gemensamma insatser mot arbetslivskriminalitet med Polismyndigheten, Arbetsmiljöverket och Skatteverket. Vid ett förstatligande av livsmedelskontrollen måste roller, sekretessbrytande bestämmelser, informationsdelning och operativ ledning beskrivas och beslutas för att inte försvaga denna samverkan. Huddinge kommun bedömer att lokal närvaro är nödvändig för att kunna upptäcka och hantera oseriösa aktörer. Detta behöver tillvaratas och formaliseras i fortsatta arbetsplatsinspektioner.

Skola och omsorg – kommunens roll som verksamhetsutövare

En fråga som nästan inte alls berörs i utredningen är hur kontrollen av kommunens egna verksamheter ska fungera när kommunen inte längre är kontrollmyndighet. Idag finns snabba kontakt- och beslutsvägar inom kommunerna som gör att ett misstänkt utbrott i ett kök eller liknande kan hanteras snabbt. Vid ett förstatligande av livsmedelskontrollen behöver det skapas fasta kontaktvägar, en tydlig beslutsordning och tydliga rutiner för akuta avstängningar. Detta behöver finnas på plats innan ett statligt övertagande av kontrollen kan ske.

Avslutande reflektion

Huddinge kommun instämmer i problemformuleringen. Det finns olikheter och sårbarheter som behöver lösas. Att förstatliga all livsmedelskontroll är dock varken den bästa eller den snabbaste lösningen. Huddinge kommun ser större nytta i att förstärka det som redan fungerar, att göra samverkan bindande där den behövs, och ge staten ett tydligt ansvar över samordning, vägledning och revision, samt ansvaret över de delar av komplexa, större ärenden som behövs för att säkerställa likvärdig uppföljning.

I övergången till statlig livsmedelskontroll är risken stor att oseriösa aktörer utnyttjar osäkerheter och att livsmedelsfuskets därmed ökar. Denna risk skulle minska om det finns ett gemensamt, uppdaterat register över registrerade

Datum
2025-09-03

Diarienummer
BTN-2025/159

anläggningar som alla aktörer använder. Det skulle också underlätta spårbarhet och uppföljning för alla.

Huddinge kommun säger nej till att förstärka livsmedelskontrollen, men ja till att genomföra en reform som går snabbare att verkställa, som kostar mindre och som ger likvärdighet utan att tappa kompetens och effekt.

För Huddinge kommun

Annie Östlund

Nämndordförande, bygglovs- och tillsynsnämnden

Beslut i detta ärende har fattats av bygglovs- och tillsynsnämnden
den 7 oktober 2025

Huddinge kommun
Postadress
Huddinge kommun
Miljö- och bygglovsförvaltningen
141 85 Huddinge
Besök
Hälsovägen 7
Flemingsberg
Tfn vxl: 08-535 300 00
mbf@huddinge.se
www.huddinge.se